

Enheten för ledning och samverkan (KC-UT-LS)
Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar
Lotta Jagefjord
Lotta.Jagefjord@msb.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap SOU 2025:48

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har tagit del av rubricerat delbetänkande och lämnar följande synpunkter på utredningens förslag.

Sammanfattning

MSB ställer sig positiva till att pandemiberedskapen förstärks genom de åtgärder som föreslås samt att en nationell strategi för pandemiberedskap tas fram i samverkan med flera aktörer. Framförallt ser vi behovet av att tydliggöra ansvar, roller och mandat för att den förberedande planeringen och hanteringen av en pandemi, eller annan omfattande smittspridning, ska kunna ske effektivt samt att detta bör hanteras samordnat och utgå från enhetliga grundläggande principer för landets krishantering.

MSB instämmer med utredningen att en ny handlingsprincip inte är nödvändig för att ge ökad förmåga att handla proaktivt och ändamålsenligt inför och i en situation med omfattande smittspridning.

Övergripande synpunkter

MSB vill särskilt understryka vikten av att flera aktörer bygger upp sin beredskap för att kunna hantera en pandemi, eller annan omfattande smittspridning – och att detta inte bara gäller hälso- och sjukvården utan all samhällsviktig verksamhet som behöver fungera oavsett händelse.

MSB instämmer i utredningens bedömning att en pandemi eller annan omfattande smittspridning bör hanteras samordnat och utgå från enhetliga grundläggande principer för landets krishantering¹. Att en pandemiberedskap samordnas och förhåller sig till samma principer som övrig krishantering bör underlätta för samtliga berörda aktörer, både i den förberedande planeringen samt under själva hanteringen. Övning blir här ett viktigt verktyg att pröva dessa principer.

MSB instämmer också i att det finns behov av att säkerställa lagerhållningen av de sjukvårdsprodukter som smittskyddet kräver för att minska sårbarheten i försörjningen.

I delbetänkandet nämns pandemiberedskap och pandemihantering. Möjligt att betänkandet skulle kunna bli tydligare för aktörerna om de olika planeringsformerna för krisberedskap och civilt försvar används som övergripande begrepp², det vill säga:

¹ I detta bör både Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan samt ansvars-, likhets och närhetsprincipen innefattas.

² Planeringsformer inom det civila försvaret. MSB2594 – Maj 2025.

- förberedande planering,
- responsplanering samt
- förmågeplanering.

Norden (3.4.4)

Avseende det nordiska samarbetet vill MSB uppmärksamma att det utöver de nämnda Hagadeklarationerna, Haga I och Haga II numera även finns Haga III, där ansvariga ministrar framhäver vikten av ett förstärkt och mer samordnat nordiskt samarbete inom ett antal nära sammanvävda områden, inklusive civil beredskap och resiliens.

Övervägande om en särskild handlingsprincip för smittskyddsåtgärder (6.4)

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och ta ställning till om en handlingsprincip ska införas i fråga om smittskyddsåtgärder och hur en sådan princip i så fall kan regleras och tillämpas. MSB står här bakom utredningens tolkning att handling ingår i ansvarsprincipen samt att alla aktörer har att förhålla sig till detta.

MSB har tidigare sett behov av att regeringen tydliggör sin förväntan om att aktörerna ska se proaktivt agerande som en viktig del av ansvarsprincipen. Det senaste året har flera initiativ tagits, bland annat uppdrag om handlingskraft till statliga myndigheter, vilket utgör ett sådant förtydligande.

MSB står därmed också bakom utredningens inriktning att inte föreslå en ny särskild handlingsprincip och att de förslag som lyfts i utredningen ger ökad förmåga att handla proaktivt och ändamålsenligt inför och i en situation med omfattande smittspridning.

Bestämmelser om beredskap och epidemi- och pandemiplan bör införas (7.1.1)

MSB instämmer att regionernas ansvar för att det finns beredskap att hantera en omfattande smittspridning måste tydliggöras och att beredskapsplaner för en hantering ska tas fram. Viktigt blir att tydliggöra att de framtagna planerna följer det nationella planeringsstödet som tas fram av Folkhälsomyndigheten så att regionernas planer blir så enhetliga som möjligt.

Otydligt ansvar vid hanteringen av covid-19-pandemin och vid tidigare fredstida kriser (10.4.1)

MSB hade här önskat se en mer fördjupad analys kring hur samverkan och samarbete mellan berörda beredskapssektorer hanterades under covid-19-pandemin samt hur samverkan och samarbete skedde mellan myndigheter och olika geografiska områden.

Strategiarbetet bör involvera många aktörer (10.5.4)

MSB vill betona betydelsen av förslaget att inkludera relevanta aktörer i arbetet med att ta fram en nationell strategi för att öka förutsättningarna för att strategin, liksom de åtgärder som ingår i den, förankras i aktörernas respektive verksamheter.

Som framgår av betänkandet och erfarenheterna från pandemin visade sig kommunikation vara en kritisk faktor för förståelse, följsamhet och legitimitet för vidtagna åtgärder. MSB:s erfarenheter ifråga om kriskommunikation och kommunikationssamordning blir därmed ett viktigt bidrag i arbetet med nationell strategi i vilken övergripande mål och fokusområde bör behandla kommunikation.

Strategins syfte och mål (10.7.1)

MSB instämmer att samhällets mål vid en pandemi är att skydda människors liv och hälsa men vill ändå trycka på att även andra skyddsvärden, så som samhällets funktionalitet, också måste lyftas och beaktas i hanteringen av en pandemi för att samhället fortsatt ska kunna fungera.

Initiera forskning som bidrar till stärkt pandemiberedskap (10.8.7)

MSB instämmer med WHO om att både grundforskning och tillämpad forskning är viktigt för en effektiv beredskap inför pandemier. MSB vill betona värdet av kontinuerliga och långsiktiga statliga forskningssatsningar samt vikten av att främja samarbeten mellan forskningsfinansiärer, forskare och sakter experter som kan användas för att initiera ”akututlysningar” eller särskilda satsningar vid behov.

I detta ärende har generaldirektör Mikael Frisell beslutat. Lotta Jagefjord har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Annika Elmgart, och enhetschefen Ida Kullgren deltagit.

Mikael Frisell

Lotta Jagefjord